

Un gruny

(ALDC, VI, 1495. Un gruny)

Gruny i *grunyit* són els mots més estesos, originats sobre una base onomatopeica. *Gruny* deriva probablement del llat. vg. GRÜNNĪUM (ja al s. IV, com a ‘morro del porc’), tot i que en fa dubtar la seva doc. tardana (s. XX), i *grunyit*/*grunyit* procedeixen de GRUNNĪTUS (si no és el participi substantivat de *grunyir*), amb la var. *grunyi*[θ] 108 (del pl. *grunyi*[ts] > *grunyi*[θ], amb canvi [ts] > [θ]) i, a partir d’aquesta, *grunyi*[θ]o 100; *grunyir* 35 és l’infinitiu substantivat. *Ronc* és der. de RŪNCUS, d’origen onomatopeic, que explicaria la var. *runc* 29, amb canvi de [o] > [u] fora de l’àrea ross., on aquest és norma habitual, sense excloure una influència de *r[u]ncar*; der. *ronquit* 154, 165, 172 (← cast. *ronquido*). *Runy* també és imitatiu, amb els der. *runyic* 14, 42, *runyec* 16, 26 i *ruiec* 22, com també té aquest caràcter *esgüell* 28, 103, a partir de *güell*, modificat per *esgüellar*. Altres mots representen una extensió semàntica a partir de significants entorn de la idea de ‘crit (d’animal o persona)’:

crit, postverbal de *cridar*; *bram* 68, de *bramar* (*bramit* 165 ← cast. *bramido*); *garramau* 17, onomatopeic del miol; *gisco* 82, deverbale de *giscar*, var. de *gisclar*; *xillit* (var. dissimilada *xilit* 122, 138), pres del cast. *chillar*; *ganyol* (s. XVII) 117 (var. *guinyol* 3, *grinyol* 57, 64, 114, *grinyó* 70) deu ser un postverbal de *ganyolar*.

Per a completar la informació lingüística de *ganyol*, *guinyol*, *bram*, *bramit* i *xillit*, veg. els comentaris dels mapes 927 i 928.

Grunyit/*grunyit* ocupen la major part del domini peninsular amb alguns boldrons de *gruny*, que s’estén per tot el bal.; *ronc* i *runy* es troben sobretot en el cat. central i l’intrús *xillit* en poblacions sobretot del val.

Són mots normatius *gruny*, *grunyit*, des del *DOrt*, 1917; *grinyol* (“crit de dolor del gos i altres animals”), des del *DG1*, 1932.

